pe care orientarea actualizantă a metafizicei le condamnă fără leac, cu latinescul: „*Factum fieri infectum non potest*", dar care stăruie, la român, chiar dacă i se dovedeşte că nu puteau să fi fost făcute, cu întrebarea pur ipotetică: „Totuşi, ce ar fi fost, dacă..."

Asemenea speculaţii ipotetice, despre ce ar fi fost să fie sau ce ar fi fost de făcut, sunt cu mult mai intense decât reflecţiile despre ceea ce trebuie făcut efectiv în viitor. De aceea optativul devine, în româneşte, modul privilegiat al verbului, substituindu-se ori colorând, cu spiritul său, toate celelalte moduri.

Astfel, modul deziderativ şi condiţional (aş fi, aş fi fost) domină şi suplineşte deseori, în vorbirea curentă, indicativul viitor (voi fi), ori viitorul anterior (voi fi fost), ca şi conjunctivul prezent (să fiu). Optativul (o fi), sau conjunctivul (să fie), folosit însă tot în sensul condiţional (va fi fiind), este mult mai intens trăit, decât indicativul prezent (este), sau cel viitor (va fi). Trecutul isprăvit al indicativului (fusei sau am fost) domină asupra prezentului (sunt) sau trecutului neisprăvit (eram) şi asupra viitorului (voi fi). Şi ce bogăţie de viitoruri anterioare! Viitorul simplu, indicativ (voi pleca) e, de pildă, cu totul neproblematic. Ce dezvoltări